

Regeringens proposition 1997/98:28

Ändringar i djurskyddslagen

Prop.
1997/98:28

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 27 november 1997

Göran Persson

Annika Åhnberg
(Jordbruksdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i djurskyddslagen (1988:534).

Lagens tillämpningsområde vidgas till att omfatta vilda försöksdjur som inte hålls i fångenskap. Bestämmelsen att djur skall hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt föreslås gälla också för försöksdjur. Även i andra avseenden föreslås skärpta krav vad gäller användningen av försöksdjur. För användningen skall krävas inte bara tillstyrkan utan ett godkännande av en djurförsöksetisk nämnd.

Dessutom föreslås viss vidgning av bemyndigandet att meddela föreskrifter om djurtransporter. Vidare ges EG:s institutioner och av institutionerna utsedda inspektörer och experter rätt att få tillträde till djuranläggningar och att få upplysningar och handlingar rörande djurhållningen.

Ändringarna behövs för att EG:s direktiv på djurskyddsområdet skall kunna införlivas.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 1998.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Lagtext.....	3
3	Ärendet och dess beredning.....	9
4	Ändringar i djurskyddslagen (1988:534)	9
4.1	Lagens tillämpningsområde	9
4.2	Transport av djur.....	10
4.3	Tillståndskrav beträffande försöksdjur	11
4.4	Etisk bedömning	12
4.5	Krav vid användning m.m. av försöksdjur.....	13
4.6	Bemyndigande beträffande försöksdjur.....	15
5	Författningskommentarer	16
5.1	Förslag till lag om ändring i djurskyddslagen (1988:534).....	16
Bilaga 1	Förteckning över remissinstanserna	19
Bilaga 2	Lagrådsremissens lagförslag	20
Bilaga 3	Lagrådets yttrande	27
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 27 november 1997		31
Rättsdatablad		32

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i djurskyddslagen (1988:534).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om ändring i djurskyddslagen (1988:534)

Härigenom föreskrivs i fråga om djurskyddslagen (1988:534)

dels att 1–4, 8, 10, 11, 19–23, 27 och 38 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 19 a och 38 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag avser vård och behandling av husdjur. Den avser också andra djur om de hålls i fångenskap.

Denna lag avser vård och behandling av husdjur. Den avser också andra djur om de hålls i fångenskap *eller används för ändamål som avses i 19 §.*

2 §¹

Djur skall behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom.

Djur, som används för ändamål som avses i 19 § *första stycket*, skall inte anses vara utsatta för onödigt lidande eller sjukdom vid användningen, om denna har *tillstyrkts* av en djurförsöksetisk nämnd.

Djur, som används för ändamål som avses i 19 §, skall inte anses vara utsatta för onödigt lidande eller sjukdom vid användningen, om denna har *godkänts* av en djurförsöksetisk nämnd.

3 §²

Djur skall ges tillräckligt med foder och vatten och tillräcklig tillsyn.

Stall och andra förvaringsutrymmen för djur skall ge djuren tillräckligt utrymme och skydd samt hållas rena.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens jordbruksverk får meddela ytterligare föreskrifter om

¹ Senaste lydelse 1990:628.

² Senaste lydelse 1993:1480.

1. stall och andra förvaringsutrymmen för djur,
2. skyldighet att låta förpröva sådana utrymmen, och
3. skyldighet att låta förpröva ny teknik inom djurhållningen.

Regeringen får föreskriva att den som inte låter förpröva stall eller andra förvaringsutrymmen för djur skall åläggas att betala en särskild avgift. Avgiften skall tas ut av den som var ägare av stallet eller förvaringsutrymmet när byggnadsåtgärden vidtogs. Den särskilda avgiften skall bestämmas till ett belopp som motsvarar fyra gånger den avgift som skulle ha betalats om förprovning skett, om det inte finns särskilda skäl att bestämma avgiften till ett lägre belopp.

Första stycket gäller inte djur som används för sådana ändamål som avses i 19 §, om djuret inte hålls i fångenskap.

4 §³

Djur som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn eller pälsar eller för att användas i tävling skall hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt.

Djur som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn eller pälsar eller för att användas för tävling skall hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om hur sådana djur skall hållas och skötas.

8 §⁴

Vid transport av djur skall transportmedlet vara lämpligt för ändamålet och ge djuret skydd mot värme och köld samt mot stötar, skavning och liknande. I den utsträckning det behövs skall djuren hållas skilda från varandra.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om transport av djur.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om villkor för eller förbud mot transport av djur.

10 §⁵

Det är förbjudet att göra operativa ingrepp på djur i andra fall än när det är befogat av veterinärmedicinska skäl, om inte föreskrifter om undantag har meddelats med stöd av tredje stycket.

Det är förbjudet att göra operativa ingrepp på djur i andra fall än när det är befogat av veterinärmedicinska skäl.

³ Senaste lydelse 1992:1095.

⁴ Senaste lydelse 1991:404.

⁵ Senaste lydelse 1991:404.

Första stycket gäller inte djur som används för sådana ändamål som avses i 19 § *första stycket*.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om operativa ingrepp på djur samt föreskrifter om undantag från första stycket i fråga om djur som avses i 4 § eller om det finns särskilda skäl.

11 §⁶

För operativa ingrepp på djur skall en veterinär anlitas. Detsamma gäller vid annan behandling i syfte att förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom eller skada hos ett djur, om behandlingen orsakar lidande som inte är obetydligt.

Första stycket gäller inte om behandlingen är så brådskande att en veterinär inte hinner anlitas.

I fråga om djur som används för ändamål som avses i 19 § *första stycket* får ingreppet eller behandlingen också utföras av den som har föreskriven utbildning.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

19 §⁷

Djur får inte utan regeringens eller, om regeringen bestämmer det, Jordbruksverkets tillstånd användas för vetenskaplig forskning eller undervisning, sjukdomsdiagnos, framställning av läkemedel eller kemiska produkter eller för andra jämförliga ändamål, om djuren utsätts för operativt ingrepp, insprutning eller blodavtappning eller annat lidande. Vid verksamheten får endast djur som fötts upp för ändamålet användas. Sådan uppfödning får inte ske utan tillstånd av Jordbruksverket.

Djur får användas för vetenskaplig forskning eller undervisning, sjukdomsdiagnos, framställning av läkemedel eller kemiska produkter eller för andra jämförliga ändamål endast under förutsättning

1. att det syfte som avses med verksamheten inte kan uppnås med någon annan tillfredsställande metod utan användning av djur,

2. att verksamheten utformas så att djuren inte utsätts för större lidande än vad som är absolut nödvändigt, och

3. att det vid verksamheten inte används andra djur än sådana som fötts upp för ändamålet.

Vid tillståndsprövning enligt första stycket skall särskild hänsyn tas till att den sökande kan anses lämplig att bedriva verksamheten och att de anläggningar i vilka

⁶ Senaste lydelse 1991:404.

⁷ Senaste lydelse 1991:404.

verksamheten skall bedrivas är lämpliga från djurskyddssynpunkt. Vid tillstånd till uppfödning av försöksdjur skall hänsyn också tas till behovet av sådana djur.

Ett tillstånd enligt första stycket får återkallas.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket får meddela föreskrifter om undantag från bestämmelserna i första stycket andra meningen.

19 a §

För att djur skall få användas för ändamål som avses i 19 § eller få födas upp, förvaras eller tillhandahållas för en sådan användning fordras tillstånd av regeringen, eller om regeringen bestämmer det, Jordbruksverket. Ett tillstånd får återkallas.

Vid tillståndsprövningen skall särskild hänsyn tas till om den sökande kan anses lämplig att bedriva verksamheten och om de anläggningar i vilka verksamheten skall bedrivas är lämpliga från djurskyddssynpunkt.

Vid prövningen av tillstånd till uppfödning av försöksdjur skall hänsyn också tas till behovet av sådana djur.

20 §⁸

Om ett tillstånd enligt 19 § första stycket första meningen beviljas, skall det finnas en av Jordbruksverket godkänd föreståndare som ansvarar för verksamheten.

Om ett tillstånd enligt 19 a § beviljas, skall det finnas

1. av Jordbruksverket godkänd föreståndare som ansvarar för verksamheten,

2. veterinär som ger råd och anvisningar om hur verksamheten skall bedrivas och som bistår vid behandling av djuren, och

3. för verksamheten tillräckligt stor personal som har den utbildning och kompetens som behövs för verksamheten.

⁸ Senaste lydelse 1991:404.

Den som använder djur i verksamhet som avses i 19 § första stycket, deltar i sådan användning av djur eller vårdar djuren skall ha den utbildning som fordras. Närmare föreskrifter om utbildningen meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Föreståndaren och veterinären skall se till att verksamheten bedrivs enligt denna lag och enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om vad som skall gälla för föreståndare och veterinär och om den utbildning och kompetens som personalen skall ha.

21 §

Användning av djur för ändamål som avses i 19 § första stycket skall prövas från etisk synpunkt innan användningen påbörjas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om provningen samt föreskrifter om undantag från denna.

Användning av djur för ändamål som avses i 19 § skall godkännas från etisk synpunkt av en djurför-söksetisk nämnd innan användningen påbörjas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om godkännandet samt föreskrifter om undantag från kravet på godkännande.

22 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får beträffande djur som används för sådana ändamål som avses i 19 § första stycket meddela föreskrifter om undantag från lagens bestämmelser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om villkor för eller förbud mot uppfödning, förvaring, tillhandahållande eller användning av djur för sådana ändamål som avses i 19 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får beträffande sådan verksamhet som avses i 19 § meddela föreskrifter om undantag från lagens bestämmelser.

23 §

Den som använder djur för sådana ändamål som avses i 19 § första stycket skall lämna de uppgifter om användningen som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Den som föder upp, förvarar, tillhandahåller eller använder djur för sådana ändamål som avses i 19 § skall märka djuren samt upprätta instruktioner för och föra anteckningar och lämna upplysningar om verksamheten enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

27 §

För tillsyn enligt denna lag har tillsynsmyndigheten rätt att få tillträde till områden, anläggningar, byggnader, lokaler och andra utrymmen där djur hålls och att där besikta djuren, göra undersökningar och ta prover.

Tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller också för EG:s institutioner och av institutionerna utsedda inspektörer och experter.

38 §⁹

Beslut av en kommunal nämnd enligt denna lag eller enligt bestämmelser som meddelats med stöd av lagen får överklagas hos länsstyrelsen.

Beslut, som annan statlig myndighet än regeringen i särskilt fall meddelat enligt lagen eller med stöd av regeringens förordnande enligt lagen, får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut, som annan statlig myndighet än regeringen i särskilt fall meddelat enligt lagen eller med stöd av regeringens förordnande enligt lagen, får om inte annat följer av 38 a §, överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

38 a §

Beslut av en djurförsöksetisk nämnd enligt 21 § får inte överklagas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 1998.

2. I fråga om sådan användning av försöksdjur som har tillstyrkts före ikraftträdandet krävs inte godkännande enligt 21 § i dess nya lydelse och tillämpas 2 § i dess äldre lydelse.

⁹ Senaste lydelse 1995:1714.

Som en följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen måste vissa EG-bestämmelser som rör djurskyddet införlivas genom ändringar i djurskyddslagen och djurskyddsförordningen (1988:539). Så är fallet t.ex. beträffande vissa av EG:s bestämmelser om försöksdjur.

Mot bakgrund av det ändringsbehov som föranleds av EU-medlemskapet och de förslag till andra lagändringar som förts fram i olika sammanhang har det inom Jordbruksdepartementet gjorts en översyn av lagen som resulterat i departementspromemorian Ds 1997:11 Ändringar i djurskyddslagen. Syftet med översynen är att skärpa reglerna om djurskydd och att åstadkomma en väl fungerande djurskyddstillsyn.

Förslagen i departementspromemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i bilaga 1. En sammanställning av remissyttrandena finns i Jordbruksdepartementet (dnr Jo97/374).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 9 oktober 1997 att inhämta Lagrådets yttrande över en lagrådsremiss med förslag grundade på den remitterade departementspromemorian.

Regeringen har emellertid valt att begränsa det förslag som nu föreläggs riksdagen till att omfatta bara de ändringar i djurskyddslagen som är en förutsättning för att EG:s direktiv på djurskyddsområdet skall kunna genomföras. Lagrådsremissens lagförslag i den delen finns i *bilaga 2*.

Lagrådets yttrande såvitt avser det i bilaga 2 upptagna lagförslaget finns i *bilaga 3*.

Regeringen återkommer i avsnitt 4.2 till de synpunkter som Lagrådet har haft på de förslag som nu läggs fram.

4 Ändringar i djurskyddslagen (1988:534)

4.1 Lagens tillämpningsområde

Regeringens förslag: Djurskyddslagen skall inte bara avse husdjur och vilda djur som hålls i fångenskap utan också vilda djur som används i djurförsök även om dessa djur inte hålls i fångenskap.

Departementspromemorians förslag: Förslaget överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det. Smittskyddsinstitutet, Karolinska institutet, Sveriges Veterinärförbund och Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap tillstyrker men anser att begreppet *andra djur* bör ersättas med *andra ryggradsdjur*. Norrköpings kommun anser att lydelsen skall ändras i

enlighet med EG:s direktiv. Centrala försöksdjursnämnden avstyrker förslaget.

Prop. 1997/98:28

Skälen för regeringens förslag: Användningen av vilda djur som försöksdjur är reglerad i rådets direktiv 86/609/EEG av den 24 november 1986 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om skydd av djur som används för försök och andra vetenskapliga ändamål. Regler om sådan användning finns också i Europarådets konvention om skydd av ryggradsdjur som används för försök och annat vetenskapligt ändamål (ETS 123).

Direktivet omfattar alla ryggradsdjur och alla åtgärder som kan medföra lidande för ett försöksdjur. Det framgår bl.a. att ett försöksdjur kan släppas fritt om myndigheterna tillåter det och under förutsättning att myndigheterna ser till att största möjliga ansträngning gjorts för att sörja för djurets välbefinnande och förutsatt att djurets hälsotillstånd tillåter det. Vidare framgår att försök, efter myndigheternas tillstånd, får utföras utanför användaranläggningar. Motsvarande bestämmelser finns i Europarådskonventionen. För att möjliggöra ett införlivande av dessa bestämmelser krävs att även vilda djur som inte hålls i fångenskap, men som används som försöksdjur, omfattas av djurskyddslagen. Regeringen föreslår därför att lagens tillämpningsområde vidgas till att också omfatta sådana djur.

Av naturliga skäl kan inte sådana vilda djur som släpps fria och samtidigt används som försöksdjur omfattas av bestämmelserna i lagen som anger att djur skall ges tillräckligt med foder och vatten och tillräcklig tillsyn. Ett särskilt undantag från dessa krav föreslås gälla för de ifrågavarande försöksdjuren.

4.2 Transport av djur

Regeringens förslag: Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket får meddela föreskrifter om villkor för eller förbud mot transport av djur.

Departementspromemorians förslag: Förslaget överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser.

Skälen för regeringens förslag: Djurskyddslagen innehåller övergripande bestämmelser om hur transportmedel för djur skall vara utformade. Jordbruksverket har i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1996:105) om transport av levande djur i detalj reglerat sådana transporter. Dessa föreskrifter innebär ett införlivande av rådets direktiv 91/628/EEG av den 19 november 1991 om skydd av djur vid transport och rådets direktiv 95/29/EG av den 29 juni 1995 om ändring av direktiv 91/628/EEG om skydd av djur vid transport.

Den nu gällande lagtexten ger inte stöd för att meddela förbud mot transport av djur. För att helt införliva EG:s transportdirektiv måste lagen innehålla ett sådant förbudsbemyndigande. Regeringen föreslår därför att

det i lagen införs ett bemyndigande att meddela föreskrifter om villkor för eller förbud mot transport av djur. Sådana villkor kan t.ex. bestå i krav på registrering eller krav på att fordonet skall vara utrustat på visst sätt.

Prop. 1997/98:28

4.3 Tillståndskrav beträffande försöksdjur

Regeringens förslag: Djur får användas som försöksdjur endast om syftet med försöket inte kan uppnås med en annan tillfredsställande metod utan användning av djur. Dessutom måste försöket utformas så att djuren inte utsätts för större lidande än vad som är absolut nödvändigt. En ytterligare förutsättning är att det vid försöket endast används djur som fötts upp för ändamålet.

För uppfödning, förvaring, tillhandahållande eller användning av försöksdjur krävs regeringens eller, om regeringen bestämmer det, Jordbruksverkets tillstånd. Ett sådant tillstånd får återkallas.

Departementspromemorians förslag: Förslaget överensstämmer i stort med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga eller endast språkliga erinringar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Målet vad beträffar försöksdjursanvändningen måste självfallet vara att i möjligaste mån minska antalet tillfällen då djur används för försök och liknande verksamhet och dessutom minska antalet djur som kommer till sådan användning. Ett lika självklart mål är att utforma försöken på ett sådant sätt att djuren inte utsätts för större lidande än vad som är absolut nödvändigt. I all forskning gäller givetvis att bästa möjliga försöksresultat bör uppnås med så få djur som möjligt.

I rådets direktiv 86/609/EEG av den 24 november 1986 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om skydd av djur som används för försök och andra vetenskapliga ändamål fastställs att djurförsök inte får utföras om det avsedda syftet med försöket kan uppnås genom en annan tillfredsställande metod som inte innebär användning av försöksdjur. Vidare skall alla djurförsök utformas på ett sätt som medför minst lidande för djuren, men ändå leder till tillfredsställande försöksresultat. Detta är till sin karaktär grundläggande centrala regler för all försöksverksamhet med djur. Reglerna skall genomföras i Sverige och regeringen anser i likhet med förslaget i departementspromemorian att bestämmelserna med hänsyn till deras stora betydelse bör föras in i djurskyddslagen. Bestämmelserna anger, tillsammans med kravet på destinationsuppfödda djur, de grundläggande förutsättningarna för varje verksamhet som innebär användning av försöksdjur.

I direktivet 86/609/EEG finns krav på tillstånd, inte bara för uppfödning och användning av försöksdjur, utan även för tillhandahållande av djur för djurförsök. Enligt regeringens bedömning kan det finnas skäl att kräva tillstånd också för viss förvaring av försöksdjur. I enlighet härmed

bör djurskyddslagens tillståndskrav utvidgas till att också omfatta sådan hantering av försöksdjur. Prop. 1997/98:28

4.4 Etisk bedömning

Regeringens förslag: Användning av djur för försöksändamål skall godkännas från etisk synpunkt av en djurförsöksetisk nämnd innan användningen påbörjas.

Ytterligare föreskrifter om godkännandet och om undantag från kravet på godkännande får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Departementspromemorians förslag: Förslaget överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen erinran mot det. Många instanser anser att ett beslut av en djurförsöksetisk nämnd bör kunna överklagas. Smittskyddsinstitutet, Centrala försöksdjursnämnden, Göteborgs- och Umeå djurförsöksetiska nämnder, Läkemedelsindustriföreningen, Nordiska Samfundet Mot Plågsamma Djurförsök och Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande svenska bestämmelser skall användning av djur för försöksändamål prövas från etisk synpunkt innan användningen påbörjas. Enligt djurskyddsförordningen (1988:539) skall prövningen ske i en djurförsöksetisk nämnd. Nämnden kan bara tillstyrka eller avstyrka en planerad försöksdjursanvändning. Normalt sker prövningen genom en dialog mellan forskaren och nämnden, där nämnden inte sällan begär att ansökan skall modifieras innan ett tillstyrkande kan ges. Nämndens beslut att tillstyrka eller avstyrka är formellt endast rådgivande, dvs. en forskare är i princip oförhindrad att genomföra sitt försök med djur även i de fall djuranvändning avstyrkts. Några sanktioner kan inte vidtas mot forskaren i den situationen. Där emot kan ett eventuellt lidande hos djuren, mot bakgrund av en avstyrkt ansökan, inte anses som ett nödvändigt och därför godtagbart lidande. Detta innebär i sin tur att den forskare som genomför ett försök trots att försöket har avstyrkts riskerar att bryta mot djurskyddslagen. De djurförsöksetiska nämndernas rådgivande beslut får därigenom en tvingande verkan. Det förhållandet att nämndens beslut får en tvingande verkan får betydelse också vid djurskyddstillsynen av försöksdjuren, där inspektörerna endast kan ifrågasätta åtgärder som avviker från en tillstyrkt ansökan eller som faller utanför försöket.

Nämndernas beslut är följaktligen rådgivande men uppfattas ändå som åtminstone i vissa avseenden tvingande. Beslutens legala status är därför oklar och viss osäkerhet råder om deras faktiska verkan. Detta kan inte anses tillfredsställande. *Lagrådet* har ifrågasatt om inte de djurförsöksetiska nämnderna borde förbli rådgivande. Enligt regeringens mening är emellertid osäkerheten om beslutens legala status besvärande. Trots Lagrådets ifrågasättande bör denna osäkerhet därför undanröjas genom att

nämndernas prövning i fortsättningen skall resultera i ett uttryckligt godkännande eller ett avslag. Därigenom tydliggörs för alla berörda vilken status beslutet har och ett avslag leder automatiskt till att försöksdjursanvändningen är förbjuden. Vidare har det i lagstiftningsärendet, efter lagrådsföredragningen, uppmärksamats att det kan ifrågasättas om en tillstyrkan av en djurförsöksetisk nämnd är tillräcklig för att EG:s regler på området skall anses till fullo genomförda. Enligt rådets direktiv 86/609/EEG av den 24 november 1986 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om skydd av djur som används för försök och andra vetenskapliga ändamål skall medlemsstaterna vidta lämpliga rättsliga eller administrativa åtgärder om de inte anser att försöket är av tillräcklig vikt för att tillgodose de grundläggande behoven hos människor eller djur. Detta innebär att en medlemsstat måste kunna förbjuda ett enskilt försök. Odiskutabelt kommer den möjligheten att finnas, om det i fortsättningen ställs krav på att ett försök skall vara godkänt för att vara tillåtet. I och med detta måste också kraven i EG:s direktiv i detta avseende till fullo anses ha genomförts. Någon förändring av rutinerna vid själva prövningen eller av prövningen i sig är inte avsedd. För övrigt pågår en utredning om alternativa metoder till djurförsök och försöksdjursanvändningens omfattning i framtiden m.m. (Dir. 1997:43) där bl.a. de djurförsöksetiska nämndernas verksamhet utvärderas. Med hänsyn till nämndernas mycket speciella breda sammansättning och till möjligheterna att modifiera ansökan eller ansöka på nytt bör en godtagbar ordning vara att nämndernas beslut inte skall kunna överklagas. *Lagrådet* har påpekat att en djurförsöksetisk nämnds beslut på ett avgörande sätt kan påverka forskarens verksamhet. Med anledning härav anser *Lagrådet* att nämndens beslut bör kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Regeringen anser emellertid att även dagens beslut på motsvarande sätt kan påverka forskarens verksamhet. Ett avstyrmående av djuranvändningen medför i princip samma konsekvenser som ett avslag och kan inte överklagas. I stället är forskaren oförhindrad att återkomma med en ny modifierad ansökan. På anförda skäl anser regeringen att *Lagrådets* påpekande inte bör föranleda någon ändring av förslaget.

4.5 Krav vid användning m.m. av försöksdjur

Regeringens förslag: Om tillstånd lämnats till uppfödning, förvaring, tillhandahållande eller användning av försöksdjur skall det, förutom en av Jordbruksverket godkänd föreståndare, finnas en veterinär som ger råd och anvisningar om hur verksamheten skall bedrivas och som bistår vid behandling av djuren. Vidare skall det finnas en för verksamheten tillräckligt stor personal som har den utbildning och kompetens som behövs för verksamheten. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om vad som skall gälla för föreståndaren och veterinären och om personalens utbildning och kompetens.

Föreståndaren och veterinären skall se till att lagen och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen följs i verksamheten.

Den som föder upp, förvarar, tillhandahåller eller använder försöksdjur skall märka djuren och upprätta instruktioner för och föra anteckningar och lämna upplysningar om verksamheten på föreskrivet sätt.

Prop. 1997/98:28

Departementspromemorians förslag: Förslaget överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga eller endast språkliga erinringar mot det. Några instanser har synpunkter angående veterinärens och föreståndarens roller och kompetens. Några instanser motsätter sig ett generellt krav på märkning av alla försöksdjur.

Skälen för regeringens förslag: I rådets direktiv 86/609/EEG av den 24 november 1986 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om skydd av djur som används för försök och andra vetenskapliga ändamål anges att varje användaranläggning för försöksdjur, förutom en ansvarig föreståndare, skall ha en veterinär för rådgivning och behandling vad gäller försöksdjuren och en tillräckligt stor, utbildad personalstyrka.

Krav finns i dag i djurskyddslagen på en ansvarig föreståndare vid varje användaranläggning. Detta är inte tillräckligt för att till fullo införliva EG:s direktiv. Regeringen föreslår därför att lagen kompletteras med regler om att det skall finnas en veterinär som ger råd och anvisningar om hur verksamheten skall bedrivas och som bistår vid behandling av djuren. Det bör också framgå av lagen att det skall finnas en tillräckligt stor personal med lämplig utbildning och kompetens.

Kravet beträffande föreståndare, veterinär och personal i övrigt bör gälla inte bara för anläggningar för användning av försöksdjur utan även för anläggningar för uppfödning, förvaring och tillhandahållande av försöksdjur. En sådan djurhållning ställer nämligen särskilda och ofta höga krav på personalen och dess kompetens. I departementspromemorian föreslås att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket skall få meddela detaljerade bestämmelser eller i enskilda fall besluta om vad som skall gälla för de olika kategorierna av personal. Regeringen delar den i departementspromemorian redovisade uppfattningen att ett bemyndigande bör ges för att möjliggöra föreskrifter och beslut om vad som skall gälla för de olika personalkategorierna. Sådana föreskrifter och beslut är nödvändiga för att tillförsäkra en väl fungerande verksamhet med försöksdjur. Dessa föreskrifter kan t.ex. innehålla specificerade krav på ett visst antal föreståndare eller veterinärer som skall svara för verksamheten på stora anläggningar med många olika enheter. Regeringen anser emellertid att inte endast Jordbruksverket bör kunna få meddela dylika föreskrifter och beslut. En sådan rätt bör också tillkomma Centrala försöksdjursnämnden, varför regeringen bör ges befogenhet att bestämma vilken myndighet som skall få meddela beslut eller föreskrifter.

För att tydliggöra vem som ytterst ansvarar för djurskyddet och för att därigenom stärka detta bör det föreskrivas att föreståndaren och veterinären har att se till att verksamheten bedrivs i enlighet med djurskyddslagen och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. På detta sätt tvingas föreståndaren och veterinären att, var och en utifrån sin kompetens och

sitt ansvarsområde, aktivt bevaka djurskyddet i alla situationer och kan göras ansvariga för eventuella avvikelser från författningarna på området. Självfallet innebär inte detta att övrig personal fritas från ansvar. Om någon i personalen bryter mot djurskyddslagen i sitt arbete kan denne naturligtvis ställas till ansvar för detta.

Enligt rådets direktiv 86/609/EEG skall försöksdjur i vissa fall vara märkta och förteckningar föras och upplysningar lämnas om försöksdjursverksamheten. Direktivet förutsätter detaljerade bestämmelser och dessa bör därför lämpligen beslutas i administrativ ordning. Regeringen föreslår att ett bemyndigande ges i lagen till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om att djur skall vara märkta och att anteckningar skall föras och upplysningar lämnas om verksamheten. I föreskriftsrätten bör också ingå en rätt att föreskriva om att instruktioner skall upprättas för verksamheten med försöksdjur. Detta eftersom verksamheten ofta är komplicerad med många inblandade personer. Även vid myndigheternas tillsyn är sådana instruktioner viktiga.

4.6 Bemyndigande beträffande försöksdjur

Regeringens förslag: Förutom att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från lagens bestämmelser, får föreskrifter också meddelas om förbud mot eller villkor för uppfödning, förvaring, tillhandahållande eller användning av försöksdjur.

Departementspromemorians förslag: Förslaget överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller lämnat förslaget utan erinran. Länsstyrelsen i Skåne län har dock avstyrkt att Jordbruksverket bemyndigas förbjuda uppfödning, förvaring, tillhandahållande eller användning av försöksdjur.

Skälen för regeringens förslag: Att hantera försöksdjur ställer stora krav på såväl faciliteter som på personal. Behov av detaljerade bestämmelser finns i många avseenden för att styra hanteringen och för att tillförsäkra djuren en bra miljö. I vissa fall kan det även vara motiverat att i föreskrifter meddela förbud t.ex. mot användning av vissa utrotningshotade djurslag eller mot en viss metod. Regeringen bedömer att sådana bestämmelser bör beslutas i administrativ ordning varför lagen bör innehålla ett bemyndigande om detta.

5.1 Förslag till lag om ändring i djurskyddslagen
(1988:534)

1 §

Paragrafen har ändrats så att lagen i fortsättningen kommer att omfatta också sådana försöksdjur som inte hålls i fångenskap. Dit hör t.ex. vilda djur som förses med radiosändare för att deras beteenden skall kunna följas. Bakgrunden till ändringen redovisas i den allmänna motiveringen.

2 §

Paragrafens andra stycke, som avser försöksdjur, ändras så att det i fortsättningen krävs att användningen av djuret har godkänts av en djurför-söksetisk nämnd. Ändringen är en följd av ändringen i 21 §.

3 §

Paragrafen tillförs ett nytt sista stycke av innebörd att kraven i första stycket på foder, vatten och tillräcklig tillsyn inte omfattar försöksdjur som inte hålls i fångenskap. Detta är en följdändring till utvidgningen av lagens tillämpningsområde. Undantaget är nödvändigt eftersom kraven på foder, vatten och tillsyn inte rimligen kan omfatta djur som lever i vilt tillstånd.

4 §

Paragrafens första stycke ändras så att detta också gäller för djur som används på sätt som avses i 19 §. Enligt rådets direktiv 86/609/EEG av den 24 november 1986 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om skydd av djur som används för försök och andra vetenskapliga ändamål skall försöksdjur uppställas i en lämplig miljö. Vidare skall enligt direktivet djurens möjligheter att tillfredsställa sina fysiologiska och etologiska behov inskränkas i minsta möjliga mån. Ändringen av paragrafen behövs för att genomföra direktivet i den angivna delen.

8 §

I paragrafens andra stycke har bemyndigandet att meddela föreskrifter ändrats till att omfatta villkor för eller förbud mot transport av djur. I sak innebär inte detta någon större förändring i förhållande till det nuvarande bemyndigandet. Snarast rör det sig om ett förtydligande så att det klart framgår att bemyndigandet också inrymmer en rätt att föreskriva om förbud mot transport av djur. Till de villkor som kan föreskrivas för djurtransporter hör krav på att transportören skall vara registrerad.

10 §

Paragrafens första stycke har ändrats i enlighet med *Lagrådets* påpekande. Paragrafens andra stycke har ändrats som en följd av ändringen i 19 §.

11 §

Paragrafens tredje stycke har ändrats som en följd av ändringen i 19 §.

19 §

Paragrafen är i princip ny och innebär att djur får användas som försöksdjur bara om vissa särskilt angivna förutsättningar är för handen. Bakgrunden till de nya reglerna redovisas i den allmänna motiveringen.

19 a §

Paragrafen är ny och innehåller i första stycket krav på tillstånd till användning respektive uppfödning av försöksdjur i huvudsak motsvarande de krav som tidigare fanns i 19 § första stycket. Kravet på tillstånd har dock utvidgats till att avse även djur som inte utsätts för lidande. Vidare omfattas också förvaring och tillhandahållande av sådana djur av kravet på tillstånd. Ett tillstånd får återkallas.

Paragrafens andra och tredje stycke motsvarar i sin helhet den tidigare lydelsen av 19 § andra stycket.

20 §

Paragrafen är till stora delar ny. Första stycket innehåller bestämmelser om att det vid all verksamhet som innebär uppfödning, förvaring, tillhandahållande eller användning av försöksdjur skall finnas av Jordbruksverket godkänd föreståndare som är ansvarig för verksamheten. Vidare skall det finnas en veterinär som skall ge råd och anvisningar om hur verksamheten skall bedrivas och som skall bistå vid behandling av försöksdjuren. Det skall också finnas en för verksamheten tillräckligt stor personal som har den utbildning och kompetens som behövs.

Enligt paragrafens andra stycke skall föreståndare och veterinär se till att verksamheten bedrivs i enlighet med lagens bestämmelser och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Syftet med bestämmelsen är att tydligt ålägga föreståndaren och veterinären ett ansvar för djurskyddet i verksamheten.

I paragrafens tredje stycke bemyndigas regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter eller i enskilda fall besluta vad som skall gälla för föreståndare eller veterinär. Det kan här vara fråga om t.ex. krav på utbildning eller fullgörande av vissa arbetsuppgifter. Bemyndigandet ger också rätt att meddela föreskrifter om personalens utbildning och kompetens.

21 §

Paragrafens första stycke ändras så att kravet på etisk prövning ersätts med ett krav på godkännande av användningen av försöksdjur från etisk synpunkt. Beslutet skall fattas av en djurförsöksetisk nämnd. Konsekvensen av ändringen är att de djurförsöksetiska nämndernas ställningstaganden inte längre endast är rådgivande, utan utgörs av formliga beslut om godkännande av användningen av försöksdjur. Ändringen är delvis av formell karaktär och avsikten är därvid att stärka och tydliggöra nämndens ställningstaganden. Samtidigt leder ändringen till att sådan försöksdjursanvändning som avses i 19 § inte får ske utan ett etiskt godkännan-

de. Detta är en tydlig skärpning av djurskyddet och en förstärkning av de djurförsöksetiska nämndernas position. Prop. 1997/98:28

Paragrafens andra stycke har ändrats som en konsekvens av ändringen i första stycket. Föreskriftsrätten avser i fortsättningen godkännandet och undantag från kravet på godkännande.

22 §

I paragrafen har införts ett nytt första stycke. Genom detta får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bemyndigande att meddela föreskrifter om förbud mot eller villkor för olika former av hantering av försöksdjur. Syftet med bestämmelsen är att detaljerade regler skall kunna meddelas beträffande sådan djurhållning. Exempel på sådana bestämmelser är regler om utrymmeskrav, krav på faciliteter i övrigt eller förbud att använda vissa djurslag som försöksdjur.

Andra stycket motsvarar paragrafen i dess ursprungliga lydelse. Föreskrifterna kan bl.a. avse undantag från kravet på destinationsuppfödning.

23 §

Paragrafen är i huvudsak ny och innebär att den som föder upp, förvarar, tillhandahåller eller använder försöksdjur är skyldig att märka djuren samt upprätta instruktioner för och föra anteckningar och lämna upplysningar om verksamheten enligt föreskrifter meddelade av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Syftet med bestämmelsen är att underlätta tillsynsmyndigheternas arbete och möjliggöra en effektiv kontroll av all verksamhet med försöksdjur. Bestämmelsen behövs också för att fullgöra Sveriges skyldigheter som medlem i EU.

27 §

Paragrafen har kompletterats med ett nytt sista stycke som innebär att rätten till tillträde och rätten att få upplysningar och handlingar utsträcks till att också avse EG:s institutioner och av institutionerna utsedda inspektörer och experter.

38 §

Paragrafens andra stycke har ändrats som en följd av den nytillkomna 38 a §.

38 a §

Paragrafen är ny och innehåller en bestämmelse om att de djurförsöksetiska nämndernas beslut enligt 21 § inte får överklagas. Bakgrunden till detta är nämndernas mycket speciella breda sammansättning och ledamöternas stora kompetens inom respektive område. De beslut nämnderna fattar bygger på ingående diskussioner mellan djurskyddsrepresentanter, vetenskapliga representanter och jurister i dialog med sökande forskare. Nämnderna kan också inhämta synpunkter och information från utomstående expertis. Det kan inte förutsättas att det finns någon annan instans som har möjlighet att göra en mer allsidig och kompetent bedömning än den som görs vid de djurförsöksetiska nämnderna.

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 1997/98:28

Bilaga 1

Efter remiss har yttranden över förslaget i departementspromemorian (Ds 1997:11) avgetts av Göta hovrätt, Hovrätten för Övre Norrland, Kammarrätten i Stockholm, Kammarrätten i Jönköping, Rikspolisstyrelsen, Läkemedelsverket, Smittskyddsinstitutet, Statskontoret, Riksrevisionsverket, Medicinska forskningsrådet, Naturvetenskapliga forskningsrådet, Karolinska institutet, Uppsala universitet, Göteborgs universitet, Statens jordbruksverk, Centrala försöksdjursnämnden, Statens veterinärmedicinska anstalt, Statens livsmedelsverk, Sametinget, Sveriges lantbruksuniversitet, Länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Skåne, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Dalarnas, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, Statens naturvårdsverk, Stockholms, Uppsala, Eskilstuna, Finspånga, Norrköpings, Jönköpings, Kalmar, Gotlands, Ronneby, Kävlinge, Malmö, Varbergs, Göteborgs, Borås, Skara, Kristinehamn, Örebro, Sala, Gävle, Kramfors, Östersunds, Umeå, Vindelns och Kalix kommuner, Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien, Svenska Kommunförbundet, Lantbrukarnas riksförbund, Blandrasföreningen Blandis Riksförbund, Akademien för cirkuskonstens bevarande i Sverige, Djurombudsmannen, Föreningarna Djurens Vänner, Riksorganisation, Läkemedelsindustriföreningen, Miljö- och hälsoskyddstjänstemannaförbundet, Nordiska Samfundet Mot Plågsamma Djurförsök, Svenska Djurparksföreningen, Svenska Djurskyddsföreningen, Svenska GaloppSPORTS Centralförbund, Svenska Kennelklubben, Svenska TravSPORTS Centralförbund, Sveriges Djurskyddsföreningars Riksförbund, Sveriges Samverkande Organ för Forsknings- och Försöksdjurspersonal, Sveriges Veterinärförbund och Zoobranschens Riksförbund.

Länsstyrelsen i Skåne län har bifogat ett yttrande från Åstorps kommun. Centrala försöksdjursnämnden har bifogat yttranden från de djurförsöksetiska nämnderna i Linköping, Göteborg och Umeå samt från ledamoten Kristina Mattson.

Yttranden har dessutom inkommit från Orsa, Älvdalens, Mora, Kils och Vansbro kommuner, Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap, Hallsbergs, Arvika, Lunds, Nybro, Tranås, Härnösands, Svalövs, Luleå, Torsås, Ånge, Ödeshögs, Ljungby, Motala, Österåkers, Båstads, Värnamo, Nässjö, Skellefteå, Mariestads och Helsingborgs kommuner, kommunerna i Gästrikland och Norduppland, Kommunförbundet i Gävleborg, Sveriges Kommunaltjänstemannaförbund, Svenska Djurhälsovården, Slakteriförbundet och djurskyddsinspektörerna Jan-Erik Andersson, Annika Hultgren och Monica Axelsson.

Stockholms universitet, Borlänge kommun, Ridsportförbundet och Sveriges Kattklubbars Riksförbund har avstått från att yttra sig.

Förslag till lag om ändring i djurskyddslagen (1988:534)

Härigenom föreskrivs i fråga om djurskyddslagen (1988:534)

dels att 7 § skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 7 a § skall betecknas 7 §,

dels att 1– 4, 7, 8, 10, 11, 16, 19–25, 27, 29, 31–36 och 38 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fem nya paragrafer, 4 a, 19 a, 24 a, 24 b och 38 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1§

Denna lag avser vård och behandling av husdjur. Den avser också andra djur om de hålls i fångenskap.

Denna lag avser vård och behandling av husdjur. Den avser också andra djur om de hålls i fångenskap *eller används för ändamål som avses i 19 §.*

2 §¹

Djur skall behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom.

Djur, som används för ändamål som avses i 19 § *första stycket*, skall inte anses vara utsatta för onödigt lidande eller sjukdom vid användningen, om denna har *tillstyrkts* av en djurförsöksetisk nämnd.

Djur, som används för ändamål som avses i 19 §, skall inte anses vara utsatta för onödigt lidande eller sjukdom vid användningen, om denna har *godkänts* av en djurförsöksetisk nämnd.

3 §²

Djur skall ges tillräckligt med foder och vatten och tillräcklig tillsyn.

Stall och andra förvaringsutrymmen för djur skall ge djuren tillräckligt utrymme och skydd samt hållas rena.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens jordbruksverk får meddela ytterligare föreskrifter om

1. stall och andra förvaringsutrymmen för djur,
2. skyldighet att låta förpröva sådana utrymmen, och
3. skyldighet att låta förpröva ny teknik inom djurhållningen.

Regeringen får föreskriva att den som inte låter förpröva stall eller andra förvaringsutrymmen för djur skall åläggas att betala en särskild avgift. Avgiften skall tas ut av den som var ägare av stallet eller förvaringsutrymmet när byggnadsåtgärden vidtogs. Den särskilda avgiften skall be-

¹ Senaste lydelse 1990:628.

² Senaste lydelse 1993:1480.

stämmas till ett belopp som motsvarar fyra gånger den avgift som skulle ha betalats om förprovning skett, om det inte finns särskilda skäl att bestämma avgiften till ett lägre belopp.

Prop. 1997/98:28
Bilaga 2

Första stycket gäller inte djur som används för sådana ändamål som avses i 19 §, om djuret inte hålls i fångenskap. Bestämmelserna i andra stycket om krav på tillräckligt utrymme och skydd och bestämmelserna i andra och tredje styckena om befogenhet att meddela föreskrifter gäller också hägn.

4 §³

Djur som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn eller pälsar eller för att användas i tävling skall hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om hur sådana djur skall hållas och skötas.

Djur skall hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om förbud mot eller villkor för viss djurhållning.

8 §⁴

Vid transport av djur skall transportmedlet vara lämpligt för ändamålet och ge djuret skydd mot värme och köld samt mot stötar, skavning och liknande. I den utsträckning det behövs skall djuren hållas skilda från varandra.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om transport av djur.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om förbud mot eller villkor för transport av djur.

10 §⁵

Det är förbjudet att göra operativa ingrepp på djur i andra fall än när det är befogat av veterinärmedicinska skäl, om inte föreskrifter om undantag har meddelats med stöd av tredje stycket.

Det är förbjudet att göra operativa ingrepp på *eller ge injektioner till* djur i andra fall än när det är befogat av veterinärmedicinska skäl, om inte föreskrifter om undantag har meddelats med stöd av tredje stycket.

³ Senaste lydelse 1992:1095.

⁴ Senaste lydelse 1991:404.

⁵ Senaste lydelse 1991:404.

Första stycket gäller inte djur som används för sådana ändamål som avses i 19 § *första stycket*.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om operativa ingrepp på djur samt föreskrifter om undantag från första stycket *i fråga om djur som avses i 4 § eller* om det finns särskilda skäl.

Första stycket gäller inte djur som används för sådana ändamål som avses i 19 §, *om ingreppet eller injektionen är en del av djurförsöket*.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om operativa ingrepp på *eller injektioner till* djur samt föreskrifter om undantag från första stycket, om det finns särskilda skäl.

11 §⁶

För operativa ingrepp på djur skall en veterinär anlitas. Detsamma gäller vid annan behandling i syfte att förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom eller skada hos ett djur, om behandlingen *orsakar* lidande som inte är obetydligt.

Första stycket gäller inte om behandlingen är så brådskande att en veterinär inte hinner anlitas.

I fråga om djur som används för ändamål som avses i 19 § *första stycket* får ingreppet eller behandlingen också utföras av den som har föreskriven utbildning.

För operativa ingrepp på *eller injektioner till* djur skall en veterinär anlitas. Detsamma gäller vid annan behandling i syfte att förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom eller skada hos ett djur, om behandlingen *kan orsaka* lidande som inte är obetydligt.

I fråga om djur som används för ändamål som avses i 19 § får ingreppet, *injektionen* eller behandlingen också utföras av den som har föreskriven utbildning, *om ingreppet, injektionen eller behandlingen är en del av djurförsöket*.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

19 §⁷

Djur får *inte utan regeringens eller, om regeringen bestämmer det, Jordbruksverkets tillstånd* användas för vetenskaplig forskning eller undervisning, sjukdomsdiagnos, framställning av läkemedel eller kemiska produkter eller för andra jämförliga ändamål, *om djuren utsätts för operativt ingrepp, insprutning eller blodavtappning eller annat lidande. Vid verksam-*

Djur får användas för vetenskaplig forskning eller undervisning, sjukdomsdiagnos, framställning av läkemedel eller kemiska produkter eller för andra jämförliga ändamål *endast under förutsättning*

1. att det syfte som avses med verksamheten inte kan uppnås med någon annan tillfredsställande metod utan användning av djur,

2. att verksamheten utformas så

⁶ Senaste lydelse 1991:404.

⁷ Senaste lydelse 1991:404.

heten får endast djur som fötts upp att djuren inte utsätts för större lidande än vad som är absolut nödvändigt, och
för ändamålet användas. Sådan uppfofning får inte ske utan tillstånd av Jordbruksverket.

Prop. 1997/98:28
Bilaga 2

3. att det vid verksamheten inte används andra djur än sådana som fötts upp för ändamålet.

Vid tillståndsprovning enligt första stycket skall särskild hänsyn tas till att den sökande kan anses lämplig att bedriva verksamheten och att de anläggningar i vilka verksamheten skall bedrivas är lämpliga från djurskyddssynpunkt. Vid tillstånd till uppfofning av försöksdjur skall hänsyn också tas till behovet av sådana djur.

Ett tillstånd enligt första stycket får återkallas.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket får meddela föreskrifter om undantag från bestämmelserna i första stycket andra meningen.

19 a §

För att djur skall få användas för ändamål som avses i 19 § eller få födas upp, förvaras eller tillhållas för en sådan användning fordras tillstånd av regeringen, eller om regeringen bestämmer det, Jordbruksverket. Ett tillstånd får återkallas.

Vid tillståndsprovningen skall särskild hänsyn tas till om den sökande kan anses lämplig att bedriva verksamheten och om de anläggningar i vilka verksamheten skall bedrivas är lämpliga från djurskyddssynpunkt.

Vid provningen av tillstånd till uppfofning av försöksdjur skall hänsyn också tas till behovet av sådana djur.

Om ett tillstånd enligt 19 § första stycket första meningen beviljas, skall det finnas en av Jordbruksverket godkänd föreståndare som ansvarar för verksamheten.

Om ett tillstånd enligt 19 a § beviljas, skall det finnas

1. av Jordbruksverket godkänd föreståndare som ansvarar för verksamheten,

2. veterinär som ger råd och anvisningar om hur verksamheten skall bedrivas och som bistår vid behandling av djuren, och

3. för verksamheten tillräckligt stor personal som har den utbildning och kompetens som behövs för verksamheten.

Den som använder djur i verksamhet som avses i 19 § första stycket, deltar i sådan användning av djur eller vårdar djuren skall ha den utbildning som fordras.

Föreståndaren och veterinären skall se till att verksamheten bedrivs enligt denna lag och enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Närmare föreskrifter om utbildningen meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om vad som skall gälla för föreståndare och veterinär och om den utbildning och kompetens som personalen skall ha.

21 §

Användning av djur för ändamål som avses i 19 § första stycket skall prövas från etisk synpunkt innan användningen påbörjas.

Användning av djur för ändamål som avses i 19 § skall godkännas från etisk synpunkt av en djurför-söksetisk nämnd innan användningen påbörjas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om prövningen samt föreskrifter om undantag från denna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om godkännandet samt föreskrifter om undantag från kravet på godkännande.

22 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om förbud mot eller villkor för uppfödning, för-

⁸ Senaste lydelse 1991:404.

varing, tillhandahållande eller användning av djur för sådana ändamål som avses i 19 §.

Prop. 1997/98:28
Bilaga 2

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får beträffande *djur som används för sådana ändamål som avses i 19 § första stycket* meddela föreskrifter om undantag från lagens bestämmelser.

23 §

Den som använder djur för sådana ändamål som avses i 19 § *första stycket skall lämna de uppgifter om användningen som föreskrivs* av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Den som föder upp, förvarar, tillhandahåller eller använder djur för sådana ändamål som avses i 19 § skall märka djuren samt upprätta instruktioner för och föra anteckningar och lämna upplysningar om verksamheten enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

27 §

För tillsyn enligt denna lag har tillsynsmyndigheten rätt att få tillträde till områden, anläggningar, byggnader, lokaler och andra utrymmen där djur hålls och att där besikta djuren, göra undersökningar och ta prover.

Tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller också för sådana experter som avses i 24 a § tredje stycket och för EG:s institutioner och av institutionerna utsedda inspektörer och experter.

38 §⁹

Beslut av en kommunal nämnd enligt denna lag eller enligt bestämmelser som meddelats med stöd av lagen får överklagas hos länsstyrelsen.

Beslut, som annan statlig myndighet än regeringen i särskilt fall meddelat enligt lagen eller med stöd av regeringens förordnande

Beslut, som *en kommunal nämnd eller någon annan statlig myndighet* än regeringen i särskilt fall meddelat enligt lagen eller med stöd av

⁹ Senaste lydelse 1995:1714.

enligt lagen, får överklagas hos regeringens förordnande enligt lagen, får, *om inte annat följer av 38 a §*, överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Prop. 1997/98:28
Bilaga 2

Annat beslut som Jordbruksverket eller annan statlig myndighet meddelat enligt lagen eller med stöd av regeringens förordnande enligt lagen får överklagas hos regeringen.

38 a §

Beslut av en djurförsöksetisk nämnd enligt 21 § får inte överklagas.

1. Denna lag träder i kraft i fråga om 1–4 a, 7, 8, 10, 11, 19–23, 27, 36 och 38 a §§ den 1 mars 1998 och i övrigt den 1 januari 1999.

2. I fråga om sådan användning av försöksdjur som har tillstyrkts före ikraftträdandet gäller 2 § i dess äldre lydelse.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1997-10-27

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Gertrud Lenander, regeringsrådet Kjerstin Nordborg.

Enligt en lagrådsremiss den 9 oktober 1997 (Jordbruksdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i djurskyddslagen (1988:534),
2. lag om tillsyn över hundar och katter.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Anna Tofftén och departementssekreteraren Ingrid Mossberg.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*.

Förslaget till lag om ändring i djurskyddslagen

I flera paragrafer i lagförslaget (4, 7, 8 och 22 §§) finns bestämmelser om att föreskrifter får meddelas ”om förbud mot eller villkor för” olika åtgärder. Det synes lämpligt att frågan, om olägenheter kan avhjälpas genom att villkor meddelas, övervägs innan förbud blir aktuellt. Att detta är den naturliga gången framgår också av att villkor nämns före förbud i motiveringarna. Lagrådet förordar därför att också i lagtexten alternativt omnämns i den ordningen, sålunda att föreskrifter får meddelas ”om villkor för eller förbud mot” åtgärderna i fråga. Motsvarande ändring bör i så fall göras även i 12 §.

2 §

Paragrafen kommenteras under 21 §.

10 §

I slutet av första stycket införs reservationen att bestämmelserna i stycket gäller, om inte föreskrifter om undantag har meddelats med stöd av tredje stycket. Lagen innehåller åtskilliga andra bestämmelser som ger rätt att meddela föreskrifter om undantag. I likformighetens intresse synes reservationen i första stycket böra utgå.

21 §

Enligt nuvarande bestämmelser skall användning av djur för försöksändamål prövas av en djurförsöksetisk nämnd innan användningen påbörjas. Till skillnad från vad som gäller i dag – att nämnden kan tillstyrka eller avstyrka en planerad försöksdjursanvändning – föreslås att användningen får påbörjas först sedan nämnden från etisk synpunkt godkänt denna. Bakgrunden till den föreslagna ändringen anges vara att de nuvarande beslutens legala status är oklar och att viss osäkerhet råder om dess

faktiska verkan. I 2 § i det remitterade förslaget har i enlighet härmed ordet "tillstyrkts" bytts mot "godkänts" när det gäller frågan huruvida försöksdjur skall anses vara utsatta för onödigt lidande eller sjukdom vid användningen. Vidare föreslås i 38 a § att beslut enligt 21 § av en djurförsöksetisk nämnd inte skall få överklagas.

Frågor om tillstånd till försöksdjursverksamhet prövas nu, liksom enligt 19 a § i förslaget, i princip av Jordbruksverket. Enligt förarbetena till djurskyddslagen skulle vid tillståndsprövningen enbart bedömas om verksamheten var seriös och om den kunde antas bedrivas på ett ansvarsfullt och kompetent sätt. Prövningen skulle däremot inte innefatta någon etisk bedömning av de tilltänkta djurförsöken (prop. 1987/88:93 s. 63). Vidare angavs att de etiska nämndernas prövning och beslut i likhet med vad som tidigare gällt borde vara rådgivande, eftersom de etiska frågorna till sin karaktär var sådana att de bäst lämpade sig för en rådgivande och ej beslutande process (a. prop. s. 39).

Att statusen av de djurförsöksetiska nämndernas beslut vållat problem i samband med tillsynsverksamheten av försöksdjur framgår av prop. 1989/90:118 s. 10–11. Här redovisas bl.a. att dåvarande tillsynsmyndighet meddelat förbud mot försök som godkänts vid den etiska prövningen och att kammarrätten uttalat att tillsynsmyndigheten inte lagligen var förhindrad att meddela ett sådant förbud. I propositionen uttalades i anledning härav att lagen borde förtydligas så att det klarare framgick att om ett djurförsök hade tillstyrkts vid den etiska prövningen så skulle djuret, såvitt avsåg försöket, inte anses ha varit utsatt för onödigt lidande eller sjukdom. En bestämmelse med den innebörden togs därför in i ett nytt andra stycke i 2 §.

Frågan är om det i 21 § föreslagna godkännandet av den djurförsöksetiska nämnden, sammantaget med ändringen i 2 § och överklagandeförbudet i 38 a §, utgör en tillfredsställande lösning på de problem som verkan av nämndens nuvarande beslut har angetts ha. I motiveringen till 21 § sägs, i den allmänna motiveringen, att ett avslag automatiskt skall leda till att försöksdjursanvändningen är förbjuden och, i specialmotiveringen, att sådan försöksdjursanvändning som avses i 19 § inte får ske utan ett etiskt godkännande.

Det finns enligt Lagrådets mening all anledning att understryka värdet av den dialog som nu uppenbarligen förs mellan de brett sammansatta djurförsöksetiska nämnderna och vederbörande forskare och som i det allt övervägande antalet fall resulterar i en samsyn på hur försöken bör utföras. Det skulle emellertid kunna förekomma att en forskare i skilda avseenden inte har samma uppfattning som nämnden. Vid ett avslag från nämnden torde det då te sig meningslöst för den enskilde forskaren att dels söka tillstånd till verksamheten, dels påbörja denna eftersom han då riskerar att bryta mot djurskyddslagen. Då det på ett avgörande sätt kan påverka forskarens verksamhet, anser Lagrådet att ett minimikrav bör vara att en djurförsöksetisk nämnds beslut skall kunna överklagas och då till allmän förvaltningsdomstol. Bestämmelsen i 38 a § skulle därmed utgå och 38 § justeras i enlighet härmed. Effekterna av ett domstolsbeslut skulle därmed bli giltigt även enligt 2 §.

Lagrådet vill emellertid i detta sammanhang ifrågasätta om inte de djurförsöksetiska nämnderna skulle, liksom hittills, vara i huvudsak rådgivande och då måhända efter mönster av lagen (1994:900) om genetiskt modifierade organismer, förordningen (1994:901) i samma fråga och förordningen (1994:902) med instruktion för Gentekniknämnden. En sådan lösning kan också sägas ligga i linje med direktivet 86/609/EEG där det i artikel 6 talas om att tillsynsmyndighet ges möjlighet att rådfråga expertis med sakkunskap på det aktuella området.

38 §

Paragrafen har behandlats ovan under 21 §.

38 a §

Lagrådet har av skäl som anges under 21 § förordat att bestämmelsen utgår.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 27 november 1997

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Freivalds, Wallström, Tham, Åsbrink, Schori, Blomberg, Andersson, Winberg, Uusmann, Ulvskog, Sundström, Lindh, Johansson, von Sydow, Klingvall, Åhnberg, Pagrotsky, Östros, Messing

Föredragande: statsrådet Åhnberg

Regeringen beslutar proposition 1997/98:28 Ändringar i djurskyddslagen.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upp- häver eller upprepar ett normgivnings- bemyndigande	Celexnummer för bak- omliggande EG-regler
Lag om ändring i djur- skyddslagen (1988:534)	3, 4, 8, 10, 11, 20–23	Celex 386L0609 Celex 391L0628 Celex 395L0029

